

Türk Dili Poetikası ve Türk Dili Felsefesi Araştırmaları Üzerine*

Aytan Mammadli *
ORCID: 0000-0001-9712-5384

Öz

Makalede Prof. Dr. Kamil Veli Nerimanoğlu'nun yaratıcılığı üzerinde durulmuş ve onun Türkoloji alandaki hizmetleri incelenmiş, özellikle lingua poetika ve dil felsefesi meseleleri üzerinde durulmuştur. Kamil Veli Nerimanoğlu'nun bu konuda kaleme aldığı kitaplar ve makalelerin analizi verilmiş, Türkolojide dil felsefesi ve lingua poetika alanında kıymetli eserler yazan araştırmacının Türkoloji ve genel dilbilim alanında getirdiği yenilikler, farklı kuramsal boyutlarda Türk folkloru ve yazılı edebiyat materialları yazar tarafından analiz gerçekleştirilmiştir. Bu incemelerde birinci sırada teorik açıklamalar, metotlar ve metotik meseleler, F.S.Saussure, R.O.Jakobson, V.M.Jırmunskiy'nin, eserleri doğrultusunda incelemeler ve tespitler yapılmıştır. Nerimanoğlu kitab ve makalelerinde bildirilerinde bu meseleler Türkolojide ilk defa verilmiş Türkçe'nin somut örnekleriyle araştırılmıştır. Dil felsefesi genel dilbilim ve Türkolojinin önemli bir alanıdır. Dil felsefesi dil ve düşünce dil ve söylem bilinç ve bilinç altı ve dil bilinç ve dil duygu gibi dilin meseleleri öğrenmektedir. Bunların büyük bir çoğunluğu Türkolojide ilk defa verilmiş, ve Türkçe Temel örneklerde inceleme yapılmıştır. Bir ekol niteliği taşıyan bu araştırmalar Türkolojide önemli bilim adamları tarafından onaylanmış ve değerlendirilmiştir. Araştırmada Nerimanoğlu'nun çalışmalarından da bahs edilmiş ve onun Türkoloji sahasında yaptığı çalışmalarla önemi ortaya konulmuştur.

Anahtar kelimeler: Kamil Veli Nerimanoğlu, Poetika, Dilbilim, Türkoloji

Gönderme Tarihi: 24/01/2022

Kabul Tarihi: 20/06/2022

* Bu çalışma Babam yazar Vidadi Memmedov'un kalem dostu, hocam ve amcam gibi sevdiğim Prof. Dr. Kamil Veli Nerimanoğlu'na uzun ömür, yaratıcılık başarıları ve aile mutluluğu dilekleriyle ithaf edilmiştir.

*Öğr. Üyesi, Dr., İstanbul Aydın Üniversitesi, Anadolu Bil Meslek Yüksekokulu, Rusça Uygulamalı Çevirmenlik Programı, İstanbul-Türkiye, aytanmammadli@aydin.edu.tr

Bu makaleyi şu şekilde kaynak gösterebilirsiniz:

MAMMADLI, A., " Türk Dili Poetikası ve Türk Dili Felsefesi Araştırmaları Üzerine", *Akademik Tarih ve Düşünce Dergisi*, C. 9, S. 2, 2022, s.424-434.

On Turkish Language Poetics and Turkish Language Philosophy Studies

Aytan Mammadli *
ORCID: 0000-0001-9712-5384

Abstract

While focusing on the creativity of Kamil Veli Nerimanoğlu in the article, his services in the field of Turcology were examined, especially on lingua poetics and language philosophy issues were emphasized. The analysis of books and articles written by Kamil Veli Nerimanoğlu on this subject was given, and the innovations brought by the researcher, who wrote valuable works in the philosophy of language and lingua poetics in Turcology, in the field of Turcology and general linguistics, Turkish folklore and written literary materials in different theoretical dimensions were analyzed by the author. In these studies, theoretical explanations, methods, and methodical issues were examined and determined in line with the works of F.S. Saussure, R.O. Jakobson, V.M. Jirmunskiy-in. In Nerimanoğlu's books, articles, and papers, these issues were given for the first time in Turcology and investigated with concrete examples of Turkish. Philosophy of language is a significant field of general linguistics and Turcology. Philosophy of language learns the issues of language such as language and thought, language and discourse, consciousness and subconscious, language consciousness and language emotions. Most of them were given for the first time in Turcology, and Turkish basic examples were examined. These studies, which have the characteristics of a school, have been approved and evaluated by significant scientists in Turcology. In the research, Nerimanoğlu's studies were also mentioned, and his importance was revealed in his studies in the field of Turcology.

Keywords: Kamil Veli Nerimanoğlu, Poetics, Linguistic, Turcology

Received Date: 24/01/2022

Accepted Date: 20/06/2022

*Lecturer doctor Istanbul Aydın University, Anadolu Bil Vocational School, Russian Applied Translation Program, Istanbul-Turkey, aytanmammadli@aydin.edu.tr

You can refer to this article as follows:

MAMMADLİ, A., ‘‘ Türk Dili Poetikası ve Türk Dili Felsefesi Araştırmaları Üzerine’’, *Academic Journal of History and Idea*, Vol. 9, Issue 2, 2022, p.424-434.

К исследованиям поэтики и философии турецкого языка

Айтен Мамедли*
ORCID: 0000-0001-9712-5384

Резюме

Наша статья посвящена творчеству проф., д-у филол. наук Камилу Вели Нериманоглу. В работе рассматриваются его заслуги в области тюркологии, в частности, в вопросах лингвопоэтики и философии языка. Также дан анализ книг и статей, написанных Камилем Вели Нериманоглу на эту тему, нововведений, внесенных исследователем, написавшим ценные работы в области философии языка и лингвопоэтики в тюркологии, в области тюркологии и общего языкознания. Автор проанализировал материалы турецкого фольклора и письменной литературы в различных теоретических измерениях. В этих исследованиях были сделаны теоретические объяснения, рассмотрены методы и методические вопросы, проведены исследования в русле работ Ф.С.Соссюра, Р.О.Якобсона, В.М.Жирмунского. В книгах и статьях Нериманоглу эти вопросы исследованы на конкретных примерах тюркского языка, что впервые проводится в тюркологии. Философия языка является важной областью общего языкознания и тюркологии. Философия языка изучает такие вопросы языка, как язык и мышление, язык и дискурс, сознание и подсознание, а также языковое сознание и языковое чувство. Большинство из них даны впервые в тюркологии, и рассмотрены основные тюркские примеры. Эти исследования были одобрены и высоко оценены видными учеными-тюркологами. В статье упомянуты и исследования Нериманоглу, которые являются весомым вкладом в развитии не только азербайджанского языкознания, но и тюркологии в целом.

Ключевые слова: Камил Вели Нериманоглу, поэтика, лингвистика, тюркология

Получено: 24/01/2022

Принято: 20/06/2022

* Ст. преподаватель, д-р А. Мамедли, отделение "Практический перевод русского языка" Высшей проф. школы Анадолу Бил Стамбульского Айдын Университета, Стамбул, Турция, aytanmammadli@aydin.edu.tr

Ссылка на статью:

MAMMADLI, A., "Türk Dili Poetikası ve Türk Dili Felsefesi Araştırmaları Üzerine", *академическая история и мысль*, Т.9, NO.2, 2022, С.424-434.

Giriş

Sovyet devrinde Azerbaycan'ın başkenti Bakü Türkoloji merkezi olmuştur. Sovyetler Birliği dağıldıktan sonra Türkiye ile bilimsel, kültürel, ekonomik ilişkiler yeni evreye girdi. Bu ilişkilerde en önemli rol oynayanlardan biri de Prof. Dr. Kamil Veli Nerimanoğlu oldu, onun faaliyeti Türkiye Cumhuriyeti tarafından yüksek değerlendirildi. Türk Dil Kurumu'nun şeref üyesi olarak 10 kitabı ve 100'den fazla makalesi Türkiye'de yayınlandı. Türkiye Cumhuriyeti'nin şeref ve liyakat nişanına layık görüldü. Türkiye Cumhurbaşkanı tarafından «Türkoloji'ye hizmet ödülü» verildi. Nerimanoğlu, Ege Üniversitesi'nde, KKTL'de, Doğu Akdeniz Üniversitesi ve Yeditepe Üniversitesi'nde misafir öğretim üyesi olarak çalıştı. 2007 yılından beri İstanbul Aydın Üniversitesi'nde Orta Doğu ve Kafkasya Araştırma Merkezi'nin müdürü olarak çalışmakta ve Türk Dili ve Edebiyatı bölümünde halen çalışmalarını sürdürmektedir. Onlarca öğrenci, uzman yetiştiren, yüzlerce bilimsel kongrelerde konuşma yapan Nerimanoğlu, Türkoloji alanında dünyaca meşhurdur. Onun «Destan poetikası», «Yunus Emre'nin Poetikası», «M.F.Ahundov», «Türk langvua folkloristigi», gibi kitapları meşhurdur.

1-Poetika, Türk Edebiyatı ve Kamil Veli Nerimanoğlu

Kavram olarak Poetika, Aristoteles'in şiir, dram sanatı, epik konuları kapsayan ve kurallar öneren kitabı olup, Aristoteles tarafından eser M.Ö. 363 - 360 yıllarında yazılmıştır.¹ Poetika'nın kavramsal ve araştırma terimi olarak Türk Dili Poetikası ve Türk Dili Felsefesi sahasında kullanılmasında ise kuşkusuz Nerimanoğlu önemli bir yer tutmaktadır.

Türk edebiyatında poetikanın veya Türkiye'de söylendiği gibi edebi sanatların ve uslubiyyatın tarihi çok eskilere gitmektedir. Nerimanoğlu'nun araştırmaları ve eserleri Füzuli'nin yaratıcılığının öğrenilmesi için anahtardır. Bu bağlamda K.Tebriz'inin, A.Hakani'in ve büyük Azerbaycan şairleri Nizami'nin, divançeleri ve başka sanatçıların risaleleri, şerhleri, edebi-

¹ <https://sozluk.gov.tr/> (22.05.2022).

nezeri ve estetik açıdan ciddi önem arz etmektedir. Halk edebiyatında özellikle destanlarda, bilhassa Türk aşk destanlarında üstadnameler, didaktik, terbiyevi, eğitim karakteri taşısa da onların kuramsal rolü de gösterilmelidir

Türk edebiyatında şairlerin ve tiyatro-dram yazarlarının kendi eserleri üzerine yazdıkları açıklamalar, kayıtlar oldukça önemlidir. Elbette zaman geçtikçe dilbilim ve edebiyat-bilim eserlerinin ortaya çıkması Aristoteles ve Bualo geleneğinin devamı olarak bilinmektedir. Bütün bu kaynaklar bize poetika, edebi sanatlar meseleleri üzerinde araştırma yapmak için ipucu vermektedir.

Rus edebiyatında Altın Çağ olarak adlandırılan ve Puşkin’le başlayan 19.asırda Puşkin’in kendisinin, onun çağdaşları Çernişevski’nin, Belinski’nin makaleleri ve kitapları çok büyük bir edebi eleştiri ve poetika meselelerinin öğrenilmesi için temel rolü oynamıştır.

Bu geleneği, Rus edebiyatı’nda Gümüş Çağ devri olarak adlandırılan yazar ve şairleri (V.Xlebnikov, A.Blok, A.Bely) ve Sovet Devri edebiyatının temsilçileri devam ettirmişlerdir. Sovet Devleti’nden daha önce ortaya çıkan Sovet Edebiyatı’nın kurucuları M.Qorki, V.Mayakovski bu ideolojik edebiyatın üstadları olarak bilinmektedir. Sovet Devrinden (1917) başlayarak A.Lunaçarski, A.Jdanov, M.Qorki bu edebiyatın kurucuları olarak tanınmışlardır. Aynı zamanda eleştirel edebiyatbilim ve dilbilim sahasında da A.Ahmatova, M.Tsvetayeva ve onların takipçileri tarafından devam ettirilmiştir. 20. asrın başlarında Moskova Formel Poetik Ekolü’nün ve sonrasında temel Yapısal Ekolün Prag kolu veya işlevsel kolunun büyük rolü olduğunu göstermek gerekmektedir. Onların kaleminden çıkan ciddi edebi ve dilbilim yazıları dünya çapında yüksek değer kazanmıştır.

Bu hususta ideolojik karakter taşımakla beraber estetik seviye taşıyan makale ve kitaplar (Brik, Matezius, Havranek) ayrıca ideolojik önem arz eden yazılarında V.Vinoqradoy’un, A.Timofeyev’in, V.Şklovski’nin, A.Qriqoriyev’in eserleri farklı nitelikli olmakla dikkat çekmektedir. O zamanlar Moskova’da yaşayan Rus folkloru ile Gümüş Devir Rus Edebiyatı ile ilgilenen Roman Yakobson önce Rusya’da, Prag’da, daha sonra ABŞ’da sözün çağdaş anlamında Tınyanov ve Lotman’la birlikte poetika biliminin Altın fonunu ortaya koymuştur. Bütün bunları bu veya başka şekilde Batı ve Doğu ülkelerinin, halklarının edebiyatbilim ve dilbilim tarihleri içinde söyleyebiliriz.

Bu bağlamda Kamil Veli Nerimanoğlu’nun Türk Dil Felsefesi ve poetika meselelerini kaleme alması tesadüf sayılmaz. Aslında Nerimanoğlu’nun kaleme aldığı “Türk kahramanlık destanlarının poetik sentaksı ‘’, “Kitabi Dede Korkut” ve “Köroğlu” örneğinde” adlı doktora

tezi Rusça, İngilizce ve Türkçe kitap şeklinde yayınlanmış ve bilim dairelerinin dikkatini çekmiştir.

Yukarıda zikr ettiğimiz ve etmediğimiz kaynakları ve bilim adamlarının eserlerini dikkate alarak önce başlattığı poetika, özellikle poetik sentaks üzerinde Ağamusa Ahundov'un, Musa Adilov'un, Tofik Hacıyev'in ve başka Azerbaycan bilim adamlarının rolünü göstermemek de olmaz.

Azerbaycan'da 70'li yıllarda başlayan edebi eleştiri ve poetika yazıları, yine 70 ve 80'li yıllarda tüm Sovetler Birliği'nde ünlü dergi ve gazetelerde, hesabatlarda, kuramsal gazetelerde de yer alarak ön plana çıkmıştır.

Nerimanoğlu, Aydın Memmedov ve Kamal Abdulla'nın "Dilci Eleştirmenler" olarak adlanan grupta yaptıkları bilimsel faaliyetlerin oynadığı rol de kayda değerdir. Hiç tesadüf sayılmaz ki, Nerimanoğlu "Sözün Sihri", "Linguistik Poetikaya Giriş", "Türkçe'nin bestecisi, ressamı ve mimarı" adlı kitabı da M.F.Ahundzade, Yunus Emre poetikası meseleleri yeni Azerbaycan nesrinde ritim ve tonlama, detay ve ayrıntı, folklor ve çağdaş edebiyat makaleleri ve "Dede Qorqud" üzerindeki araştırmalar ve metin sentaksi üzerine araştırmalar Azerbaycan'ın daha sonralar Türk dünyasının bilim ve sanat çevrelerinde ciddi yankı uyandırmış ve farklı bakış açılarının ortaya çıkmasına da neden olmuştur.

Türk dünyasında çağdaş poetika meselelerinin bu genişlikte ve derinlikte ortaya çıkması ve çağdaş Türk poetikası'nın oluşmasında ciddi rol oynadığını, S.N.İvanov, E.A.Qrunina, A.Memmedov, E.B.Ercilasun, M.İsen, A.Abdullayev, N.Ceferov, A.Halilov, S.Rzasoy gibi başlıca bilim ve sanat adamları defalarca vurgulamış ve bunu dile getirmişlerdir

Bu kısa çaplı araştırmanın içeriğine uygun olması bağlamında Nerimanoğlu'nun yazdığı eserleri ve temel poetika eserlerini kısaca zikr etmek onun poetika bilimine katkılarını ortaya koyması bakımından önemli olacaktır. Bu açıdan Nerimanoğlu'nun "Linguistik Poetikasına Giriş", "Yunus Emre Poetikası", "Destan Poetikası", "M.F.Ahundzade" adlı çalışmaları kayda değerdir.

Prof. Dr. V.Aslanov, Nerimanoğlu'nun Rusça yazdığı "Destan Poetikası" («Поэтика «Китаби-Деде Коркуда») adlı eserinin ön sözünde eseri değerlendirerek şu ifadeleri kullanmaktadır:

«Лингвистическая поэтика имеет глубокие исторические корни. Хотя и существует мнение о её формировании в первой четверти XX в. усилием представителей «формальной школы», куда входили Р.О.Якобсон, Ю.Н.Тынянов, Б.М.Эйхенбаум, Б.В.Томашевский, Г.О.Винокур, В.Б.Шкловский и др. Изучение проблем лингвистики

требуется от исследователя отличной подготовки в области не только теоретических аспектов языкознания, но и литературоведения, фольклористики, мифологии, и истории культуры народа. И не случайно, что многие филологи, начиная от А.А.Потебни до В.В.Виноградова были не только крупными языковедами, но и выдающимися филологами. Продолжая лучшие традиции А.Н.Веселовского, Б.М.Томашевского, В.М.Жирмунского и ряда других крупных учёных, Камил решил посвятить свою монографию поэтического ситаксиса азербайджанского языка на материале первой энциклопедии жизни и быта древних огузов-азербайджанцев - эпоса "Книги моего деда Коркуда", исходя из того, что поэтическая система азербайджанского языка и закономерности его развития, реализующиеся в художественных текстах, до сих пор не были предметом монографического исследования.»¹

Nerimanoğlu'nun baş editorlüğü ile Azərbaycan'da hazırlanan "Kitab-i Dede Korkut" Ansiklopedisi (I, II cildler, Bakü 2000)'nin önemli kısımları onun tarafından yazılmıştır.

A.Halilov "Kamil Vəli Nərimanoğlunun Araşdırmalarında Oğuz Eposunun Tədqiqi Məsələləri" adlı makalesinde: «Türk filologiyasının aktual problemlərinin öyrənilməsində böyük və geniş miqyaslı xidmətləri ilə seçilən görkəmli alimlərdən biri Kamil Vəli Nərimanoğludur. Elmi fəaliyyətinin ilk dövrü 1970-ci illərin sonlarına təsadüf edən alimin elə bu dövrdə yazdığı məqalələri elmi mühitə yeni bir istedad, ciddi bir tədqiqatçı gəldiyini göstərirdi. İlk elmi məqalələrini sovet dövrünün durğunluq illərində Kamil Vəliyev imzası ilə yazan alimin cəsarətli əsərləri o zaman ideoloji basqı və sıxıntı içində olan sovet türkologiyasını klassik socialist standartlarının əsarətindən çıxarmaq, Türk həqiqətlərini həqiqi elmi araşdırmaların predmetinə çevirmək yönündə atılmış uğurlu addımlar sayıla bilər.» «Ensiklopediyada Kamil Vəlinin əvvəlki illərdə "Kitabi-Dədə Qorqud"la bağlı tədqiqatlarının müəyyən bir hissəsi öz əksini tapır. Kitabda diqqəti çəkən yazılardan biri "Dastan" başlığı altında təqdim edilib. Burada türk xalqlarının dastan yaradıcılığı əsas xüsusiyyətləri ilə səciyyələndirilib. Alim dastan yaradıcılığının türk xalqlarının folklorda özünüifadə formasının əsas vasitəsi olduğunu xüsusi olaraq vurğulayır: "Bu mənada türk folklorunun təbii ifadə forması dastan yaradıcılığıdır." Oğuz eposunun mətn qaynaqları. Oğuz eposunun öyrənilməsində diqqəti çəkən əsas məsələlərdən biri də eposun mətn materialının ümumi səciyyəsinin müəyyənləşdirilməsidir. Biz də belə düşünürük ki, eposu təşkil edən məlumatların ümumi cəhətləri ilə yanaşı, onların mətn tipləri və şəkilləri də aydınlaşdırılmalıdır. Oğuz eposunu biz əski "boy", "oğuznamə" və dastan olaraq epik ifadə formalarında görürük.

¹ Kamil Veli Nerimanoğlu, *Poetika Kitabı-Dede Korkuda*, Maarif, Bakı 1999, s.3.

Bunların içində təhkiyənin nəzm və nəsr formalarının olduğunu nəzərə alaraq “lirik-epik epos” olaraq səciyyələndirmək olar. Amma bunlar, yəni “boy”, “oğuznamə” və “dastan” (buraya bahadırlıq nağıllarını da aid edə bilərik) birlikdə oğuz eposunun mətn ehtiyatının yalnız bir hissəsini əhatə edir. Buraya qeyd olunanlarla yanaşı bir sıra mətn qrupları da daxil olur. Beləliklə, “qopuzun və ya sazın müşayiəti ilə oxunan, salnamə, bədii yaddaş tarix, xartiya, törə, etnik hüquq və dövlət sisteminin inikası olan Türk dastanı bütün xalqların dastan yaradıcılığından özünəməxsusluğu, əhatəliliyi, ərazi genişliyi, kod mürəkkəbliyi ilə seçilir”. Qeyd edilən mətn ehtiyatlarının içərisinə türklər üçün çox önəmli olan və epik struktur da əhəmiyyətli elementlərdən birini təşkil edən “soy şəcərələri” də aid edilməlidir. Bunların hər biri öz növbəsində epos strukturunun formalaşmasında iştirak edir.”²

Prof. Dr. Kamil Veli Nerimanoğlu, kız kardeşi Prof. Dr. Naile Hacızade ile birlikte yazdıkları “Dilbilim Felsefi Temelleri” kitabın önsözünde: «Biz bu çalışmada dil, dilbilim ve felsefe ilişkisini tarihi gelişim sürecinde ele aldık. Yüzyıllar boyunca felsefenin dile ilişkin bakış açısını, dile verdiği önemi belli başlıklar altında özetlemeye çalıştık. Sayısız araştırmaya konu olmuş bir sorun üzerine yeni bir söz söylemek iddiasından uzak, dilbilim için de, dilbilimciler için de felsefenin ne kadar önemli olduğuna dikkat çekmek istedik.» diye düşüncelerini ortaya koymuşlardır.³

Biz inanıyoruz ki, Kamil Veli Nerimanoğlu, kız kardeşi Prof. Dr. Naile Hacızade ile birlikte yazdıkları “Dilbilim Felsefi Temelleri” kitabı aynı zamanda onun üzerinde çalıştığı “Türkçe’nin Psikolojik Özellikleri”, “Görsel Dilbilim” ve “Genel Dilbilim”, “Rus Edebiyatı: ideoloji ve aykırı düşünce”, “Ortak Türkçe meseleleri” kitapları da bizim bilim hazinemizi Türkçe öğretim ve eğitim meselelerini renklendirmede büyük önem taşımaktadır. Nerimanoğlu’nun Türkoloji’de başını çektiği languapoetika ekolünü Azerbaycan’da ve Türk Dünyası’nda devam ettiren onlarca bilim adamının-öğrencilerinin eserlerini açıklamayı vacip biliyoruz. Hiç tesadüf sayılmaz ki Türkoloji’de ve halk bilminde Kamil Veli’nin eserlerini değerlendiren ünlü bilim adamları S.N.İvanov, A.İ.Ercilasun, A.Halil, A.Memmedov ve V.Aslanov, S.Rzasoy, N.Muradov ve başkaları yazılarında, açıklamalarında Nerimanoğlu’nun eserlerini örnek göstermişlerdir.

Prof. Dr. A.B.Ercilasun ve N.Muradov, K.V.Nerimanoğlu’nun “Türk Halkbilimi - Türk Dili ve Poetika - Türk Fikir Hayatı” kitabına “Söz Adamı + Söz Alimi = Kamil Veli Nerimanoğlu” adı altında yazdıkları önsözünde, “Türk dünyasının ünlü aydınlarından olan

² Xəlil Ağavərdi, "Kamil Vəli Nərimanoğlunun Araşdırmalarında Oğuz Eposunun Tədqiqi Məsələləri", *Akademik Tarih ve Düşünce Dergisi*, 4, 2017, s.180.

³ Kamil Veli Nerimanoğlu-Naile Hacızade, *Dilbilim Felsefi Temelleri*, Çizgi Kitabevi, İstanbul 2022, s.8.

Prof. Dr. K.V.Nerimanoğlu, 40 yıldan beri geniş anlamda Türkoloji'nin hizmetinde bulunup, onun sorunlarıyla uğraşmaktadır. Türklük Bilgisi'nin (Türkoloji'nin) çeşitli alt dallarında eserler veren ünlü Türkolog, ele aldığı her konuda yeni ve orijinal fikirlerle dikkati çeker. Dil bilgisinden etnografiye; dilbilimden kozmolojiye; halk biliminden sanat müziğine; folklordan dil tarihine; mitolojiden mimarlığa; destan poetikasıdan kültürolojiye; halıcılıktan (halı sanatından) halk musikisine; sanat tarihinden sosyolojiye; edebiyat tarihinden semiyotiğe; edebiyat teorisinden muğama; tenkitten saz sanatına; dilbiliminin çeşitli dallarından satranca; Ermeni “sorunundan” çağdaş demokratik değerlerin tebliğine, devletçiliğe kadar geniş bir yelpazedeki alanlar, bu konularda öz sözünü söyleyen Kamil müellim'in başarılı eserler verdiği bilim, hayat, kültür, sanat dallarından sadece birkaçıdır.”⁴ biçiminde tespitlerde bulunmuşlardır.

Kamil Veli'nin Azerbaycan, Türkiye ve Kuzey Kıbrıs Türk Cumhuriyeti'nde onlarca takipçisi ve yüzlerce emektaşının bilimsel faaliyeti Nerimanoğlu'nun ortaya koyduklarıyla ciddi ilişki içindedir. Yine Nerimanoğlu'nun N.Qumilyev, A.N.Kononov, A.Tenişev gibi Türkologlardan yaptığı çeviriler ve değerlendirme yazıları araştırma çevrelerine büyük yankılar uyandırmış ve Türkoloji'de takdir edilmiştir.

⁴ Kamil Veli Nerimanoğlu, *Türk Halkbilimi - Türk Dili ve Poetikası - Türk Fikir Hayatı*, Akçağ Yayınları, 2011, s. 5.

Sonuç

Türk Dünyası'nın yaşayan en önemli Türkologlarından biri olan Kamil Veli Nerimanoğlu, sahaya yaptığı bilimsel katkılarla Türkoloji'ye adını altın harflerle yazdırmıştır. Analitik eksende Türk dilinin felsefesini de çalışmalarında ele alan Nerimanoğlu, sahaya farklı bakış açıları kazandırmış ve Türk tarihi ve dilinin önemini dünya çapında vurgulayan önemde çalışmalar ortaya koymuştur.

Nerimanoğlu'nun meslektaşları onun yeteneklerini ve insani niteliklerini çok takdir ederek Türkoloji ilminin gelişiminde onun büyük bir boşluğu doldurduğunu kaydetmektedirler. Nerimanoğlu'nun eserlerinden *lingua poetika* ve dil felsefesi çalışmaları sahaya büyük katkılar sunmuştur.

Nerimanoğlu, Türkoloji'de dil felsefesi ve *lingua poetika* alanında verdiği kıymetli eserler ile Türkoloji ve genel dilbilim'e yenilikler getirmiştir. Farklı kuramsal boyutlarda Türk folkloru ve yazılı edebiyat materyalleri da ortaya koyan Nerimanoğlu, yaptığı analizlerle Türkoloji'ye büyük katkılar sunmuştur.

Kaynaklar

AGAVERDİ, X., "Kamil Vəli Nərimanoğlunun Araşdırmalarında Oğuz Eposunun Tədqiqi Məsələləri", *Akademik Tarih ve Düşünce Dergisi*, 4, 2017, s.178-190.

NERİMANOĞLU, K. V., *Poetika Kitabı-Dede Korkuda*, Maarif, Baku 1999.

NERİMANOĞLU, K.V.- HACIZADE, N., *Dilbilim Felsefi Temelleri*, Çizgi Kitabevi, İstanbul 2022.

NERİMANOĞLU, K.V., *Türk Halkbilimi - Türk Dili ve Poetikası - Türk Fikir Hayatı*, Akçağ Yayınları, 2011.

<https://sozluk.gov.tr/> (22.05.2022).